Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Federatie Opvang
Postbus 830
3800 AV Amersfoort

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Kenmerk
2016-0000349314

Uw kenmerk
FO16-043-5.1.a

Datum 27 juni 2016

Betreft Rapport van het Aanjaagteam Langer Zelfstandig wonen en de Quick Scan Wonen

Geachte mevrouw Halsema, heer Laurier, heer van Rooij en heer van Tuijn,

Graag wil ik u, mede namens de staatssecretaris van VWS, bedanken voor uw brief van 2 mei jl. waarin u uw reactie geeft op het rapport van het Aanjaagteam Langer zelfstandig wonen (hierna het Aanjaagteam). In deze brief spreekt u waardering uit voor het werk dat het Aanjaagteam heeft gedaan en beschrijft u ook vier specifieke aandachtspunten. Dit zijn de grenzen van de zelfredzaamheid; de risico's van de ambulantisering (voldoende woningen voor de doelgroep); de samenhang tussen wonen, zorg en welzijn en participatie; en lokaal maatwerk, versus landelijke kennisdeling en deregulering. In deze brief zal ik op deze afzonderlijke punten ingaan. Daarbij neem ik ook de Quickscan mee die u op 29 april 2016 naar de Tweede Kamer en de ministeries van BZK en VWS heeft gestuurd. Ik zal daarbij een aantal keer refereren aan de reactie op het rapport van het Aanjaagteam die de staatssecretaris en ik op 23 mei 2016 naar de Tweede Kamer hebben gestuurd.

1. De grenzen van de zelfredzaamheid

U vraagt zich af hoe gemeenten omgaan met mensen die niet in staat zijn zelf hun weg te vinden naar voorzieningen en waarin wij de burgers ondersteunen om te zorgen voor gelijke toegang tot voorzieningen voor burgers.

Uitgangspunt in de Wmo 2015 is dat burgers zoveel mogelijk regie over de invulling van hun leven en dus hun ondersteuningsvraag behouden. Tegelijkertijd moeten we vaststellen dat er burgers zijn die hun weg niet kunnen vinden naar voorzieningen. In de Wmo is opgenomen dat burgers recht hebben op onafhankelijke, levensbrede cliëntondersteuning. De staatssecretaris van VWS heeft samen met de VNG en de cliëntenorganisaties in het kader van de ontwikkelingsagenda 'Volwaardig Meedoen' drie onderwerpen benoemd waarop we met voorrang inzetten. 'Versterking van de positie van de cliënt' is een van de drie onderwerpen. Zowel op individueel als op collectief niveau. Dat geldt temeer voor kwetsbare burgers, bijvoorbeeld de doelgroep van de maatschappelijke opvang. Het thema cliëntenondersteuning voor de doelgroep van de maatschappelijke opvang is door de staatssecretaris van VWS besproken met het

Cliënten Overleg Maatschappelijke Opvang. Daar is afgesproken het thema snel te agenderen bij de G4, de andere gemeenten en de VNG.

2. Langer thuis wonen en de ambulantisering

U geeft aan dat het gebrek aan betaalbare en geschikte woningen een punt van zorg is en dat volgens u daardoor de uitstroom en doorstroom vanuit de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen stagneert. Uit de landelijke Quickscan die u heeft uitgevoerd blijkt volgens u dat 16.000 mensen te lang in een instelling verblijven. Er zijn de komende jaren volgens u 10.000 extra één-tweekamerwoningen nodig. U vraagt of wij het proces m.b.t. de beschikbaarheid van voldoende woningen kunnen ondersteunen door bijvoorbeeld het stimuleren en realiseren van een landelijk plan net als voor doelgroepen als studenten of statushouders.

In de reactie op het eindrapport van het Aanjaagteam Langer Zelfstandig Wonen van 23 mei jl. zijn de staatssecretaris en ik ingegaan op de doorstroom uit het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang. Wij schrijven hierin dat wij met het Aanjaagteam van mening zijn dat het aantal betaalbare en geschikte woningen op lokaal of regionaal niveau voornamelijk tot stand komt door goede afspraken tussen gemeenten, huurders en woningcorporaties. Met de herziene woningwet hebben gemeenten hierin meer dan voorheen een bepalende rol. We verwachten van gemeenten, woningcorporaties en huurders dat zij afspraken maken over voldoende betaalbare en beschikbare woningen voor de doelgroep en het realiseren van wonen met zorg en ouderenhuisvesting**.** Het is wenselijk als gemeenten daar ook zorgaanbieders, marktpartijen en het zorgkantoor bij betrekken.

Om gemeenten te ondersteunen onderzoekt Platform31 momenteel op welke wijze gemeenten de doorstroom vanuit de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen het beste kunnen bevorderen. Daarbij gaat het niet alleen om betaalbare huurwoningen, maar wordt ook gekeken of andere factoren – zoals begeleiding, spreiding en schuldenproblematiek - de doorstroom beperken. De Federatie Opvang is als lid van de klankbordcommissie bij dit onderzoek betrokken. We zullen de voortgang op dit dossier bij een volgend bestuurlijk overleg over het langer zelfstandig wonen agenderen.

3. De samenhang tussen wonen, zorg en welzijn en participatie

U maakt zich zorgen over een integrale aanpak en vraagt ervoor te zorgen dat gemeenten een samenhangende woon-zorg visie ontwikkelen met verbreding naar welzijn, dagactiviteiten en participatie. Ook vraagt u hoe gemeenten een totaalaanbod gaan realiseren waarin de hiervoor genoemde componenten aanwezig zijn en of wij kunnen monitoren en toezien op deze integrale beleidsaanpak en hiervoor mogelijk formats beschikbaar stellen. Bovendien vraagt u in hoeverre de staatssecretaris juist op het gebied van zorg, begeleiding en welzijn de gemeenten kan ondersteunen.

Allereerst willen de staatssecretaris en ik benadrukken dat wij veel vertrouwen hebben in de aanpak van gemeenten. In de reactie op het eindrapport van het

Aanjaagteam onderschrijven we het nut van een samenhangende woon-zorgvisie. Vanwege het decentrale karakter van de Wmo achten wij het niet nodig een dergelijke zorgvisie wettelijk of in nadere regelgeving te verankeren. Met de VNG bereiden wij conform de aanbeveling van het Aanjaagteam een ondersteuningsprogramma voor ten behoeve van gemeenten en andere lokale/regionale partijen (zorgkantoren, corporaties, aanbieders en cliënten en hun vertegenwoordigers). Centraal binnen dit ondersteuningsprogramma staat de vraag wat nodig is om te komen tot een langjarige, integrale visie en uitvoeringsagenda op het gebied van wonen en zorg.

Verder zien we dat gemeenten druk bezig zijn om te komen tot nieuwe manieren van integrale ondersteuning. Een voorbeeld hiervan is de City deal inclusieve stad. Op 10 maart jl. tekenden de gemeenten Eindhoven, Enschede, Leeuwarden, Utrecht en Zaanstad, samen met de ministeries van SZW, VWS en BZK de City Deal Inclusieve stad. In deze deal hebben Rijk en gemeenten afgesproken te werken aan de ontwikkeling van betere ondersteuning aan de mensen bij kwetsbare personen/gezinnen. Startpunt van deze City Deal is de leefsituatie van burgers/gezinnen. Zorgverleners die in het sociale wijkteam zitten zijn de zorgverleners die te maken krijgen met de levensbrede problemen waarmee mensen met een psychische beperking mee te maken krijgen en spelen daarom een belangrijke rol in de integrale aanpak van deze problemen. In de voortgangsrapportage Maatschappelijke Opvang gaat de staatssecretaris van VWS verder in op de verspreiding van goede werkwijzen.

4. Lokaal maatwerk, landelijke kennisdeling en deregulering
U prefereert goede lokale samenwerking boven landelijke regelgeving, maar geeft tevens aan dat in bepaalde gevallen een landelijk kader nodig is. U denkt hierbij bijvoorbeeld aan landelijke toegankelijkheid van voorzieningen voor burgers. Daarnaast wijst u op het risico van grote verschillen die kunnen ontstaan tussen gemeenten. U vraagt hoe we ervoor gaan zorgen dat voldoende deregulering plaatsvindt en dat ruimte ontstaat voor lokaal maatwerk, hoe we ervoor zorgen dat er voldoende borging in het gehele land is van kwaliteit in basisvoorzieningen voor elke burger en hoe we de lokale aanpak gaan monitoren en wanneer eventueel wordt ingegrepen.

In de Wmo zijn verplichtingen opgenomen voor zowel gemeenten als zorgaanbieders ten aanzien van kwaliteit. Het Rijk heeft de VNG en Federatie Opvang gevraagd om tot een kwaliteitskader te komen voor opvang en beschermd wonen, om nader invulling te geven aan kwaliteit. Dit kwaliteitskader is inmiddels afgerond en wordt gepubliceerd zodat gemeenten en zorgaanbieders dit kunnen gebruiken in de gesprekken over kwaliteitsontwikkeling. Zowel van aanbieders als gemeenten krijgen we signalen dat dit kader een welkome ontwikkeling is.

Voor zowel beschermd wonen als maatschappelijke opvang is in de Wmo een bepaling opgenomen die maakt dat deze voorzieningen landelijk toegankelijk moeten zijn. Voor maatschappelijke opvang geldt dat centrumgemeenten hier reeds een convenant voor hebben gesloten en gezamenlijk hebben uitgewerkt hoe zij invulling willen geven aan deze landelijke toegankelijkheid. In de praktijk loopt

dit nog niet zoals we zouden willen. Het Rijk is van mening dat op lokaal niveau waar nodig moet worden ingezet op verbetering. De staatssecretaris van VWS heeft daarom 4 maart jl. de colleges van alle centrumgemeenten een brief gestuurd om hen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid en hen gevraagd hem te informeren over de lokale situatie en de acties die worden genomen ter verbetering. Dit biedt inzicht in de ontwikkelingen op lokaal niveau en geeft de mogelijkheid om bij te sturen, mochten de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven. Ook voor beschermd wonen verkennen gemeenten de optie van een convenant, in navolging van het bovengenoemde convenant rond opvang en de aanwezige wettelijke verplichting. Parallel zal in de uitwerking en implementatie van de Commissie Toekomst Beschermd Wonen (Dannenberg) gekeken worden op welke wijze de toegang tot voorzieningen vanuit de cliënt het beste vorm kan worden gegeven. De landelijke toegankelijkheid uit de wet geldt immers voor de smalle functie “beschermd wonen”, terwijl de ingeslagen beweging is gericht op veel vloeiender vormen van zorg en ondersteuning.

Hoogachtend,
De minister voor Wonen en Rijksdienst,

drs. S.A. Blok